

Iz svega što je dosad izneto proizilazi da u sistemu naše strategije odbrane ne mogu postojati određene prostorije, koje bi predstavljale neku vrstu državnih ili strategijskih težišta, čijim bi zauzimanjem agresor postigao krajnji cilj rata i prisilio nas na obustavljanje oružane borbe na našem ratištu. Načelo da se sačuva živa sila, odnosno da se ona na najracionalniji način upotrebi, imajući uvek na umu krajnji cilj rata, sadržano je u našem shvatanju ne samo strategijske odbrane već i oružane borbe u celini.

Međutim, sa stanovišta mogućnosti i uslova za odbranu pojedinih delova ratišta, u različitim vrstama i varijantama agresije i stvarnog toka događaja u ratu, za našu strategiju odbrane može biti od velikog značaja što dugotrajnije držanje jednog dela državne teritorije. Drukčije rečeno, odnos prema prostoru (strategijskim težištima) treba shvatiti elastično, tj. tako da se on neće braniti po svaku cenu, s tim što je naša težnja da se jedan deo državne teritorije i u najtežim strategijskim uslovima što duže zadrži pod kontrolom i realna i opravdana, pa se u tom pravcu moraju usmeriti i naše pripreme za rat, a samim tim i strategijske procene i razmatranja.

STANE POTOČAR

O strategiji oružane borbe

(»VOJNO DELO« br. 6/73)

Oružana borba je okosnica svih oblika otpora i osnovni je sadržaj priprema i vođenja opštenarodnog odbrambenog rata. U njoj deluju određene zakonitosti, na osnovu kojih se izvode borbena dejstva i angažuju snage i sredstva...

... Strategija oružane borbe temelji se na idejnim osnovama naše koncepcije odbrane i doktrine opštenarodnog odbrambenog rata, što znači da unutrašnja i spoljna politika naše zemlje, koncepcija i doktrina opštenarodnog odbrambenog rata i geostrategijski položaj Jugoslavije opredeljuju i strategiju oružane borbe. Naša strategija oružane borbe podrazumeva da je oružana borba osnovni vid borbe i otpora agresoru, da pripreme za oružanu borbu moraju biti takve da obezbeđuju uspešno vođenje svih vrsta i oblika rata i, na kraju, da oružana borba čini nedeljivo jedinstvo sa svim ostalim oblicima

opštenarodne odbrane. Oružana borba je i uslov i pretpostavka za snažno i uspešno ispoljavanje svih ostalih oblika opštenarodne odbrane, ali je i sama, u veoma značajnoj meri, njima uslovljena. U pripremama i vođenju oružane borbe oslanjamo se, pre svega, na sopstvene snage. Uspeh i stepen svih priprema preduslov je da sistem opštenarodne odbrane još u miru ostvari svoju najbitniju funkciju — *odvraćanje od agresije*, odnosno, ako do rata ipak dođe, da se agresor što brže razbije i uništi.

Te osnovne doktrinarne postavke nalažu strategiji oružane borbe vrlo krupne zadatke u pogledu organizacije, pripremanja, borbenog obučavanja i načina upotrebe oružanih snaga ...

... Nesvrstana i nezavisna politika Jugoslavije, naša borba za ravnopravnu saradnju i miroljubivu koegzistenciju u svetu, podrazumeva i nezavisnu odbrambenu politiku, izgradnju sopstvene odbrambene doktrine i strategije oružane borbe kao bitnih preduslova takve politike. Naša zemlja do sada nije bila, a ni ubuduće ne može biti, vezana za bilo koju blokovsku grupaciju. Zbog toga, naša doktrina i strategija ni idejno ni teorijski, pa ni u konkretnim rešenjima, ne mogu da budu pod uticajem bilo koje strane doktrine i strategije. Proizilazeći iz socijalističkog samoupravnog sistema i principa spoljne politike, naša doktrina i strategija *unapred ne određuju agresora*. On se sam opredeljuje svojim namerama ili akcijama. Taj naš trajni principijelni nezavisni stav zahteva sopstvena i originalna strategijska rešenja. Sa društveno-političkog stanovišta to je naša velika prednost, koju treba da iskoristi ratna doktrina, posebno strategija oružane borbe, pronalazeći najpogodnija i najefikasnija rešenja za svaku vrstu agresije i svaki oblik rata.

Odbrana zemlje je integralna funkcija svih društvenih subjekata. I ova, kao, uostalom, i sve druge društvene funkcije ne može u samoupravnom sistemu biti otuđena od radničke klase i radnih ljudi, i od ostalih pripadnika naše socijalističke zajednice. Oružane snage i ceo sistem odbrane moraju da odražavaju klasno-socijalnu, samoupravnu strukturu društva i da služe isključivo njegovim ciljevima ...

... Ovakva društvena funkcija i organizacija sistema odbrane daje našoj strategiji oružane borbe velike šanse da sve ljudske i materijalne potencijale organizuje i iskoristi za borbu i za pobedu nad agresorom. Ali, istovremeno je suočava sa izuzetno složenim zadatkom u procesu organizovanja sistema odbrane, što zahteva veliku umešnost, naročito kad je reč o rukovođenju i pripremanju snaga za oružanu borbu. Jer, u rukovođenje poslovima odbrane, u skladu sa

našom koncepcijom i strukturom oružanih snaga, uključeno je neuporedivo više ljudi, pa ono više ne pripada samo profesionalnim vojnicima, ali ih obavezuje na dodatne napore za osposobljavanje tako širokog broja ljudi, komandi, štabova, institucija, koji se, van oružanih snaga, bave problemima odbrane.

Važnost geostrategijskog položaja jugoslovenskog prostora, grupisanje vojnih snaga u Evropi i Sredozemlju posebno, imperijalistička politika i agresivne pretenzije na celu ili na delove naše teritorije, trajno opredeljuju strategiju oružane borbe. Zbog toga ona, pored ostalog, polazi od procene važnosti i karakteristika našeg prostora, od karaktera i fizionomije savremenog rata. Naš prostor je, sa stanovišta mogućnosti upotrebe savremene ratne tehnike i karaktera mogućih operacija, relativno malen, ali naša strategija, izborom oblika oružane borbe, vidova strategijskih dejstava, mora naš prostor učiniti, i čini ga, za svakog agresora neosvojivim. Ni jedan deo Jugoslavije ne može ostati bez oružanog i drugih oblika otpora. Za agresora ne sme postojati operativno prazne niti trajno »osvojene« teritorije. To je težak, ali i ostvarljiv zadatak...

... Idejna i društveno-politička platforma opštenarodne odbrane data je u dokumentima Predsedništva SKJ i Predsedništva SFRJ, a osnove doktrine opštenarodnog odbrambenog rata i strategije posebno utvrđene su odlukama Saveta narodne odbrane i odgovarajućim dokumentima Saveznog sekretarijata za narodnu odbranu i Generalštaba. Na osnovu tih stavova i dokumenata razrađeni su fundamentalni teorijski principi naše strategije. U skladu s tim, sagledane su opšte i posebne zakonitosti i uzroci izbijanja savremenih ratova, vrste, karakteristike i fizionomija moguće agresije na SFRJ. Isto tako, utvrđeni su oblici i vidovi oružane borbe, sadržaj i osnovni pravci priprema za oružanu borbu, struktura i fizionomija oružanih snaga. Izvršena je procena odnosa snaga u svim uslovima agresije, imajući u vidu ne samo ljudski i materijalni faktor već i sveukupnu vrednost naših odbrambenih potencijala. Definisana su osnovna načela i sistemska pitanja komandovanja oružanim snagama i vođenja oružane borbe. Izučeni su problemi i usvojena načela za sistemska rešenja organizovanja i funkcionisanja sistema materijalnog i zdravstvenog obezbeđenja oružanih snaga. Utvrđeni su pravci razvoja pojedinih borbenih sistema (POO, PDO, PVO, itd.), kao i principi za uređenje ratišta sa stanovišta potreba oružane borbe i oružanih snaga.

U skladu sa pomenutim načelima i stavovima realizovana su, ili su u toku realizacije, i konkretna rešenja. Utvrđeni su, između osta-

log, okviri i zauzeti stavovi o organizaciji oružanih snaga, globalnoj i konkretnoj vidovskoj i rodovskoj strukturi; o sistemu mobilizacije i borbene gotovosti; o obuci i vaspitanju i dr. ... U svim suštinskim pitanjima, kojima se bavi naša strategija oružane borbe, imamo jasno definisane stavove i odgovarajuća konkretna rešenja.

Na osnovu analize svih faktora koji utiču na karakter i fizionomiju rata i oružane borbe i na efikasnost naše odbrane, utvrdili smo da je za naše uslove najcelishodniji onaj oblik rata koji nam pruža mogućnost da organizovano angažujemo sve ljudske, materijalne i moralne potencijale našeg samoupravnog društva, da iskoristimo sve prednosti koje nam pruža naše ratište (konfiguracija zemljišta, pošumljenost, razuđenost obale, itd.). Zato, i ne samo zato, odgovornost za odbrambene i poslove samozaštite u našem društvu leži na samoupravnim i drugim strukturama od baze do vrha, jer su svi oni subjekti odbrane i zaštite ... To bi i po obliku i po sadržaju bio *opštenarodni odbrambeni rat*. U njemu bi, osim oružanih snaga, u raznim oblicima borbe i otpora masovno učestvovao ceo narod, čvrsto rešen da brani stečene tekovine revolucije.

Međutim, po načinu vođenja rata i oružane borbe posebno, to bi u svim uslovima, pa i pri najtežoj vrsti agresije, bio *ofanzivni rat*, što znači da je i naša strategija — *ofanzivna strategija*.

Opštenarodni odbrambeni rat ne može da bude sinteza ni modifikovana varijanta poznatih oblika rata. On predstavlja nov kvalitet, izražen u jedinstvu oružane borbe i drugih oblika otpora. Odlikuje se sveobuhvatnošću, teritorijalnošću, masovnošću i kombinovanjem svih oblika borbe i otpora u zahvatu frontova, na privremeno zaposnutim delovima naše teritorije i protiv neprijateljskih snaga koje bi dejstvovala u našoj pozadini. Naravno, pri izboru oblika i načina oružane borbe, naša strategija mora da bude fleksibilna, pri čemu se polazi od realnih pretpostavki agresije, uključujući i onu najtežu.

Zbog prirode savremene agresije i početnih prednosti koje bi agresor mogao imati, kao što su: izbor težišta, vreme napada i dr., realno je pretpostaviti da bi on u početnom periodu rata mogao da zauzme deo našeg prostora ili ugrozi značajnije objekte u dubini ratišta. Polazeći od takve procene i analize svih ostalih činilaca, naša strategija se opredelila za *kombinovani oblik oružane borbe* kao dominantan i najcelishodniji za naše uslove. To podrazumeva usklađenu oružanu borbu na celom ratištu (raznovrsna dejstva u zahvatu fronta, uz istovremeno razvijanje maksimalno aktivnih dejstava od samog početka rata u međuprostorima agresorovih snaga koje bi težile brzim i dubokim prodorima, aktivnost u pozadini njegovih

grupacija, po komunikacijama i teritoriji koju bi privremeno zaposeo), kontrolu cele teritorije, borbu protiv desanata i aktivnosti »specijalnih snaga«.

Za kombinovani oblik oružane borbe stvorili smo odgovarajuću strukturu oružanih snaga i osigurali funkcionalno povezivanje oružane borbe sa svim oblicima borbe i otpora. U tako koncipiranoj strategiji oružane borbe moguće je najuspešnije suprotstavljanje i najtežim vrstama agresije, bez obzira na početne razmere, eskalaciju i vreme trajanja rata. Realna je pretpostavka da bi se tokom borbenih dejstava postepeno stvarali uslovi za preuzimanje strategijske inicijative, koja na nivou taktike počinje već samim početkom rata. Po načinu izvođenja i opštoj fizionomiji dejstava, kombinovani oblik oružane borbe, u strategijskim i operativnim razmerama, čini sintezu i organsku celinu uzajamno uslovljenih elastičnih dejstava u zahvatu fronta, masovnih dejstava snaga teritorijalne odbrane na privremeno zaposednutoj teritoriji i dejstava protiv neprijateljskih snaga u našoj pozadini.

U povoljnijim ratnim okolnostima naša strategija izričito zahteva da se agresor razbije na samoj granici i za što kraće vreme...

... Na osnovu pokrenutih doktrinarnih opredeljenja o oblicima oružane borbe, naša strategija oružane borbe zahteva odgovarajuću strukturu i organizovanje oružanih snaga. Zato JNA razvijamo u sve moderniji, pokretljiviji, obučeniji i mobilizacijski spremniji deo oružanih snaga. Osposobljavamo je kao osnovnu manevarsku udarnu snagu na celom ratištu, za sve eventualne varijante i uslove rata. Zbog toga i teritorijalnu odbranu bolje organizujemo i naoružavamo masovnim oružjem za protivpešadijsku, protivdesantnu i protivoklopnu borbu. Osposobljavamo je da dejstvuje samostalno i u sadejstvu sa jedinicama JNA. Na taj način jača njena sposobnost za potpunu kontrolu našeg prostora i za uspešnu borbu na privremeno zaposednutoj teritoriji. Time se onemogućava agresoru da nailazi na »prazan operativni prostor« i da stvara uslove za koncentrisanje svojih snaga.

U okviru usvojene strategije oružane borbe, naše oružane snage moraju se stalno osposobljavati i za raznovrsne oblike borbenih dejstava — operacije, bojeve i borbe masovnih razmera operativnog i taktičkog karaktera na kopnu, moru i u vazduhu. Naša strategija — polazeći od moguće vrste i varijanti agresije i strukture oružanih snaga — utvrđuje, a mirnodopskim igrama, manevrima i vežbama proverava različite vrste odbrambenih i napadnih operacija strategijskog i operativnog karaktera — zavisno od ciljeva, snaga i prostora na kome se izvode. Fizionomija ovih operacija može da bude

vrlo različita, zavisno od toga u kojim uslovima agresije se izvode i koji oblik oružane borbe preovladava. To podrazumeva i uvežbavanje za izvođenje protivdesantnih operacija na kopnenom delu ratišta ili na pomorskom vojištu. Isto tako, i za izvođenje, u određenim uslovima, pomorskih, pa i vazdušnih operacija sa operativnim ciljevima.

Polazeći od objektivnih uslova i koncepcijsko-doktrinarnih stavova, naša strategija je utvrdila i *osnovne principe oružane borbe* koje služe kao rukovodeće načelo za pripremanje i vođenje oružane borbe u celini i za izvođenje borbenih dejstava na svim nivoima.

Na sadašnjem stepenu razvoja teorije ratne veštine, naša strategija je utvrdila više principa oružane borbe: univerzalnost (za sve vrste i uslove rata), masovnost, nametanje sopstvenih uslova oružane borbe, neprekidnost, intenzitet, racionalnost, aktivnost i inicijativu, nadmoćnost (u funkciji oružane borbe), jedinstvo rukovođenja i komandovanja, iznenađenje i izbor težišta oružane borbe...

Neka aktuelna pitanja marksističke teorije

VELJKO VLAHOVIĆ

(«VOJNO DELO» br. 5/73)

... Dosta se govori o *marksističkom tradicionalizmu*. Tradicionalizam samo jednim dijelom ispoljava današnje i sutrašnje interese radničke klase. Ukoliko ideje ne izražavaju interese klase ili kako Marks u »Svetoj porodici«, kaže, »ukoliko su ideje različite od interesa«, — a to se tu i tamo dešava i u našem društvu, — »ideje su se uvijek brukale«. Istorijat naše bitke za razvoj samoupravnih odnosa od početka revolucije do danas svjedoči da su se neke ideje brukale. Nauka je pozvana takođe da pokaže otkuda i zbog čega su se te ideje brukale.

Okolnosti u kojima djeluje i bori se radnička klasa i komunisti stalno se mijenjaju. Marks nije mogao predvidjeti naše okolnosti, ali mi ih moramo saznati na osnovu Marksovih naučnih metoda.

Marks u pismu Kugelmanu ističe da se stvari moraju uzimati onakve kakve jesu, tj. interes revolucije mora se ostvarivati na način